

Instagram: stela_knjige

Facebook: stela

www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Kristin Hannah

Home Front

Copyright © 2012 by Kristin Hannah

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2025

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA

Lidija Cenić

DIZAJN KORICA

Siniša Subotić

SLOG I PRELOM

Dizajn studio Layout

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2025

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući foto-kopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-6152-553-7
COBISS.SR-ID 178638089

KRISTIN HANA

NJENA BITKA

Prevela sa engleskog
Gordana Subotić

Stela

*Ova knjiga je posvećena hrabrim ljudima u američkim
oružanim snagama koji žrtvuju mnogo toga da bi zaštitili i
očuvali naš način života, i njihovim porodicama.*

*I kao uvek, mojim ličnim herojima
Bendžaminu i Takeru.*

Prvi deo
Iz daljine

Neke stvari najbolje učite u miru, a neke u oluji.
Vila Kater

Prolog

1982.

Onako kako je ona to videla, neke porodice su kao dobro održavani parkovi lepo oivičeni narcisima i velikim razgranatim drvećem koje pruža odmor od letnjeg sunca. Druge – a to je znala iz prve ruke – su bojno polje, krvavo i mračno, posejano šrapnelima i delovima tela.

Jeste da joj je bilo tek sedamnaest, ali Džolin Larsen je već znala šta je to rat. Odrasla je u braku koji je krenuo naopako.

Na Dan zaljubljenih bilo je najgore. Raspoloženje u kući uvek je bilo neizvesno, ali na taj dan, kad su se na televiziji emitovale reklame za cveće, čokolade i čokoladna srca u crvenoj foliji, ljubav je postajala oružje u bezobzirnim rukama njenih roditelja. Naravno, počelo bi njihovim opijanjem. Stalno. Čaše pune burbona koji se sve vreme dosipa. To je početak. Onda bi došli vika i plakanje, bacanje stvari. Godinama je Džolin pitala majku zašto ga jednostavno ne ostavi – njenog oca – i iskrade se u noć. Odgovor njene majke uvek je bio isti: *Ne mogu. Volim ga.* Ponekad bi plakala i izgovarala grozne reči, ponekad bi njena gorčina bila opipljiva, ali na kraju nije bilo važno kako je zvučala, važna je bila tragična istina njene jednostrane ljubavi.

Dole je neko vrisnuo.

Biće da je to mama.

Onda se čuo tresak – nešto veliko je bačeno o zid. Vrata su se zalupila. *Biće da je to tata.*

Izleteo je iz kuće u žurbi (je li postojao bilo koji drugi način?), zalupivši vrata za sobom. Vratit će se sutradan ili prekосуtra, kad god da ostane bez novca. Ući će u kuhinju šunjavući se, trezan i obuzet kajanjem, smrdeći na cugu i cigarete. Mama će mu potrčati u susret jecajući i uzeće ga u zagrljaj. *O, Ralfe... uplašio si me. Izvini, daj mi još jednu priliku, molim te, znaš da te mnogo volim...*

Džolin je prošla kroz svoju sobu iskošene tavanice, saginjući se da ne bi udarila glavom o jednu od grubo otesanih potpornih greda. Tu je bilo samo jedno svetlo, sijalica koja je visila s rogova kao poslednji zub u ustima nekog starca, klimav i nepouzdan.

Otvorila je vrata prislušujući.

Da li je gotovo?

Prikrala se niz usko stepenište slušajući kako gazišta škripe pod njenom težinom. Zatekla je majku u dnevnoj sobi, kako sedi klonula na sofi, pripaljeni *kamel* joj visi između usana. Pepeo je padao istačkavši joj krilo. Po podu su bili rasuti ostaci svađe: boce, pepeljare i komadići razbijenog stakla.

Samo nekoliko godina ranije, Džolin bi se postarala da njevoj majci bude bolje. Ali oguglala je od previše takvih noći. Sad je bila nestrpljiva sa svim tim, izmorena od bračne drame svojih roditelja. Ništa se nikad nije menjalo, a Džolin je bila ta koja je trebalo da počisti sav nered. Probila se kroz razbijeno staklo i klekla pored majke.

„Daj mi to”, umorno je rekla, uzevši joj zapaljenu cigaretu i spustivši je u pepeljaru na podu pored sebe.

Majka je podigla pogled, tužnih očiju, obrazi su joj bili izbrazdani suzama. „Kako ću živeti bez njega?”

Kao da odgovaraju, zadnja vrata su se uz škripu otvorila. Hladan noćni vazduh pokuljao je u sobu, donoseći sa sobom miris kiše i borovine.

„Vratio se!” Majka je odgurnula Džolin u stranu i otrčala u kuhinju.

Volim te, dušo, izvini, Džolin je čula majku.

Džolin se polako uspravila i okrenula. Njeni roditelji su bili spojeni u jednom od onih filmskih zagrljaja, uobičajenih za ljubavnike koji se ponovo sreću posle rata. Njena majka se očajnički prilepila za njega, zgrabivši ga za kariranu košulju.

Njen otac se pijano ljuljao, kao da ga samo ona održava na nogama, ali to je bilo nemoguće. Bio je ogroman čovek, visok i plećat, s rukama nalik ovalima za ćurku. Mama je bila krhka i bela kao ljuska jajeta. Na njega je Džolin povukla kad je reč o visini.

„Ne možeš me ostaviti”, jecala je majka, mrmrlajući.

Otac je odvratio pogled. Na delić sekunde, Džolin je videla bol u njegovim očima – bol i još gore, sramotu, gubitak i žaljenje.

„Treba mi piće”, rekao je glasom ogrubelim od godina pušenja cigareta bez filtera.

Uhvatio je njenu majku za ruku i povukao je kroz kuhinju. Ošamućena, blesavo se osmehujući, njena majka se oteturala za njim, ne mareći što je bosonoga.

Tek kad su se otvorila vrata, Džolin je shvatila. „Ne!”, uzviknula je skočivši na noge, pa potrčala za njima.

Februarska noć je bila hladna i mračna. Kiša je tukla po krovu i u naletima zapljuskivala ivice nadstrešnice. Unajmljen kamion za prevoz trupaca, jedino za šta je njen otac zaista mario, stajao je kao ogromna buba na prilazu. Istrčala je na drveni trem, saplevši se o motornu testeru i ispravivši se.

Njena majka je zastala pored otvorenih vrata suvozačkog sedišta automobila, pogledavši je. Kiša joj je zalepila kosu za upale obraze, razmazavši joj maskaru. Podigla je ruku, bledu i drhtavu, i mahnula.

„Sklanjaj se s kiše, Karen”, doviknuo je otac, a majka je istog trena poslušala. U sekundi su se oboja vrata zalupila. Auto je krenuo u rikverc, izašao na put i odvezao se.

A Džolin je ponovo bila sama.

Četiri meseca, tupo pomisli. Još samo četiri meseca i maturiraće u srednjoj školi, a onda će moći da napusti kuću.

Kuća. *Šta god to značilo.*

Ali šta će raditi? Kuda će otići? Nije bilo novca za koledž a, koliko god da bi Džolin uštedela od posla, njeni roditelji bi to nepogrešivo našli i „pozajmili”. Nije imala dovoljno ni za prvi mesec najamnine stana.

Nije znala koliko je dugo tu stajala razmišljajući, brinući, gledajući kišu kako prilaz pretvara u blato. Jedino što je zaista znala bilo je da je u jednom trenutku postala svesna nemogućeg, vanzemaljskog bleska boje u noći.

Crvena. Boja krvi, vatre i gubitka.

Kad se policijski auto zaustavio u njenom dvorištu, nije se iznenadila. Ono što ju je iznenadilo bilo je kako se osećala dok je slušala da su joj roditelji mrtvi.

Ono što ju je iznenadilo bilo je što je tako gorko plakala.

1.

April 2005.

Na svoj četrdeset prvi rođendan, kao svakog drugog dana, Džolin Zarkades se probudila pre svitanja. Pazeći da ne probudi usnulog muža, ustala je iz kreveta, obukla odeću za trčanje, vezala dugu plavu kosu u rep, pa izašla.

Bio je divan, vedar prolećni dan. Stabla šljive koja su oivičavala njihov prilaz bila su u punom cvatu. Sitni ružičasti cvetovi lebdeli su preko zelenih polja. Preko puta, zaliv je bio dubok i jarkoplav. Visoke, snegom pokrivene Olimpijske planine veličanstveno su se uzdizale ka nebu.

Vidljivost je bila savršena.

Pretrčala je obalskim putem tačno pet i po kilometara, a onda se okrenula ka kući. Kad se vratila na prilaz, bila je zajapurena i zadihana. Na tremu je prošla pored rasparenog nameštaja od drveta i pruća, pa ušla u kuću, gde se bogat, primamljujući miris francuske pržene kafe mešao s jetkim mirisom dima iz drveta.

Prvo što je uradila bilo je da uključi TV u kuhinji, već je bio podešen na *CNN*. Dok je sipala sebi kafu, nestrpljivo je čekala vesti o ratu u Iraku.

Tog jutra nije bilo izveštaja o teškim borbama. Nije bilo ubijenih vojnika – ili prijatelja – tokom noći.

„Hvala bogu”, rekla je. Uzela je kafu, pa se popela na sprat prošavši pored soba svojih ćerki i produžila ka svojoj. Još je

bilo rano. Možda će poljubiti Majkla dugim, sporim poljupcem. Pozivom.

Koliko je prošlo otkako su ujutru vodili ljubav? Koliko je prošlo otkako su uopšte vodili ljubav? Nije mogla da se seti. Njen rođendan izgledao je kao savršen dan da se to promeni. Otvorila je vrata. „Majkle?”

Njihov veliki krevet bio je prazan. Nenamešten. Majklova crna majica – ona u kojoj je spavao – ležala je zgužvana na podu. Podigla ju je, precizno presavila na tri dela i odložila. „Majkle?”, ponovila je, otvorivši vrata kupatila. Para je pokušala napolje zamaglivši joj pogled.

Sve je bilo belo – toalet, police. Staklena vrata tuš-kabine bila su otvorena, otkrivajući praznu unutrašnjost. Vlažan peškir je bio nemarno prebačen preko kade da se suši. Vlaga je zamaglila ogledalo iznad umivaonika.

Mora da je već dole, verovatno u svojoj radnoj sobi. Ili je planirao neko malo rođendansko iznenađenje. To je nešto što bi on uradio...

Pošto se na brzinu istuširala, očetkala je dugu vlažnu kosu, pa je vezala u čvor na potiljku dok je zurila u ogledalo. Njeno lice – kao i sve na njoj – bilo je jako i četvrtasto, imala je visoke jagodice i jake smeđe obrve koje su joj isticale široko razmaknute zelene oči i usne za nijansu prevelike. Većina žena njenih godina se šminka i farba kosu, ali Džolin nije imala vremena ni za šta od toga. Odgovarala joj je pepeljastoplava kosa, koja bi svake godine potamnela za nijansu ili dve, i nešto malo linija koje su počele da joj se pomaljaju u uglovima očiju.

Obukla je letačko odelo, pa otišla da probudi devojčice, ali i njihove sobe su bile prazne.

Već su bile u kuhinji. Njena dvanaestogodišnja ćerka Betsi pomagala je četvorogodišnjoj sestri Lulu da sedne za sto. Džolin je poljubila Lulu u punački ružičasti obraz.

„Srećan rođendan, mama”, uglas su rekle.

Džolin je osetila iznenadnu žarku ljubav prema tim devojčicama i prema svom životu. Znala je koliko su ovakvi trenuci retki. Kako da ne zna, s obzirom na to kako je odrasla? Okrenula se ka ćerkama osmehujući se – ozarena. „Hvala, devojčice. Divan je dan za četrdeset prvi rođendan.”

„Tako si *stara*”, rekla je Lulu. „Jesi li sigurna da si toliko stara?”

Džolin je, smejući se, otvorila frižider. „Gde vam je tata?”

„Već je otišao”, rekla je Betsi.

Džolin se okrenula. „Stvarno?”

„Stvarno”, odvrtila je Betsi, pažljivo je posmatrajući.

Džolin se usiljeno osmehnula. „Verovatno je planirao iznenađenje za mene nakon posla. Dobro. Rekla bih da ćemo posle škole imati zabavu. Samo nas tri. S tortom. Šta kažete na to?”

„S tortom!”, Lulu je uzviknula, pljesnuvši punačkim rukama.

Džolin je mogla da se uznemiri zbog Majklove zaboravnosti, ali čemu to? Sreća je izbor koji je znala kako da napravi. Odlučila je da ne razmišlja o onome što joj smeta, tako bi to nestalo. Osim toga, Majklova posvećenost poslu bila je jedna od stvari zbog kojih mu se najviše divila.

„Mamice, mamice, pevaj *Pati-kej!*”, uzviknula je Lulu, poskočivši na stolici.

Džolin je pogledala u mlađu ćerku. „Nekome se sviđa reč torta.”

Lulu je podigla ruku. „Meni! Meni se sviđa!”

Džolin je sela pored Lulu, pa pružila ruke. Njena ćerka je odmah udarila dlanovima o Džolinine. „Pati-kej, pati-kej, pekaru, napravi mi...”, Džolin je zastala, gledajući kako se Lulu ozarila iščekujući.

„Bazen!”, rekla je Lulu.

„Napravi mi bazen najbrže što možeš. Iskopaj ga, sastruži i sipaj mu vodu, da plivam sa svojom Lulu.” Džolin je još jednom

udarila ćerku u dlanove, pa ustala da spremi doručak. „Idi da se obučeš, Betsi. Krećemo za pola sata.”

Tačno na vreme, Džolin je uvela devojčice u auto. Odvezla je Lulu u vrtić, pozdravivši je glasnim poljupcem, a onda se odvezla do škole koja se uzdizala na velikom travnatom obronku. Skrenula je u zaustavnu traku, usporila, pa stala.

„*Nemoj da izlaziš iz auta*”, oštro je rekla Betsi iz senke na zadnjem sedištu. „*U uniformi si.*”

„Pretpostavljam da neću dobiti popust na rođendan.” Džolin je pogledala u ćerku u retrovizoru. Proteklih nekoliko meseci njena draga, dobroćudna muškarača preobrazila se u prepubertetliju punu hormona kojoj je sve moglo da izazove nelagodu – naročito mama koja ne podseća dovoljno na druge mame. „Sreda je dan karijere”, podsetila ju je.

Betsi je zastenjala. „Je l' *moraš da dođeš?*”

„Tvoja nastavnica me je pozvala. Obećala sam da neću balaviti i pljuvati.”

„Nije smešno. Nikome ko je kul mama nije u vojsci. Nećeš valjda obući letačko odelo?”

„To je moj posao, Betsi. Mislim da bi...”

„Kako god hoćeš.” Betsi je uzela svoj težak ranac – očigledno ne dovoljno dobar, dan ranije je tražila novi – i izašla iz auta otrčavši ka dvema devojčicama koje su stajale ispod jarbola sa zastavom. One su u poslednje vreme bile važne Betsi, te devojčice Sijera i Zoi. Betsi je očajnički žudela da se uklopi s njima. Izgleda da je majka koja upravlja helikopterom za Nacionalnu gardu bila prevelika neprijatnost.

Dok se Betsi približavala svojim starim drugaricama, one su je upečatljivo ignorisale, istovremeno joj okrenuvši leđa kao jato riba koje se sklanja od opasnosti.

Džolin je stegla volan, opsovavši sebi u bradu.

Betsi je izgledala pokunjeno, obuzeta nelagodom. Povila je ramena, obesila bradu. Brzo se povukla, praveći se da nije ni

pošla ka svojim nekad najboljim drugaricama. Sama je ušla u školsku zgradu.

Džolin je ostala tu dok joj neko nije zatrubio. Osećala je ćerkin bol. Ako je postojalo nešto što je Džolin razumela, onda je to bilo odbijanje. Zar nije i sama beskrajno dugo čekala da je roditelji zavole? Moraće da nauči Betsi da bude jaka, da izabere da bude srećna. Niko te ne može povrediti ako mu ne dozvoliš. Dobar napad je najbolja odbrana.

Konačno se odvezla, zaobišavši jutarnju saobraćajnu gužvu, i produžila ka Zalivu Liberti. Na prilazu do svog je skrenula, dovezla se do susedne kuće – male bele montažne građevine uglavljene pored automehaničarske radionice – i zatrubila.

Njena najbolja prijateljica Tami Flin izašla je iz kuće već u letačkom odelu, duge crne kose strogo savijene u punđu. Džolin bi se zaklela da ni jedne jedine bore nije bilo na njenom širokom licu boje kafe. Tami je tvrdila da je to zbog njenog starosedelačkog nasleđa.

Tami je Džolin bila kao sestra. Bile su tinejdžerke kad su se upoznale – dve osamnaestogodišnjakinje koje su se pridružile vojsci jer nisu znale šta bi drugo sa svojim životima. Obe su se kvalifikovale za program obuke za pilota helikoptera u letačkoj školi.

Spojila ih je strast prema letenju, zajednički pogled na život iznedrio je tako snažno prijateljstvo da se nikad nije pokolebalo. Zajedno su provele deset godina u vojsci, a onda prešle u Gardu kad su udaja – i majčinstvo – otežali aktivnu službu. Četiri godine pošto su se Džolin i Majkl doselili u kuću u zalivu Liberti, Tami i Karl su kupili kuću pored njihove.

Tami i Džolin su čak zatrudnele u isto vreme, deleći tih čarobnih devet meseci, držeći jedna drugoj strah nežnim dodirrom. Njihovi muževi nisu imali ništa zajedničko, tako da nisu bile od onih najboljih prijateljica koje zajedno putuju sa svojim

porodicama, ali Džolin to nije smetalo. Najvažnije je bilo da ona i Tami uvek budu tu jedna za drugu. I bile su.

Imam te na šest doslovno znači da helikopter leti iza vas, „na šest sati”. Ali zapravo je značilo *tu sam za tebe. Čuvam ti leđa*. To je ono što je Džolin našla u vojsci, u Gardi i u Tami. *Imam te na šest*.

Garda im je pružila najbolje od oba sveta – mogle su da budu majke dvadeset četiri sata dnevno, a i dalje da služe svojoj zemlji, ostanu u vojsci i pilotiraju helikopterom. Letele su zajedno bar dva jutra nedeljno, kao i tokom treninga vikendom. Bio je to najbolji posao s pola radnog vremena na svetu.

Tami je uskočila na suvozačko sedište i zalupila vrata. „Srećan rođendan, letačice.”

„Hvala”, Džolin se široko osmehnula. „Moj dan, moja muzika.” Pojačala je zvuk na CD plejeru, a Prinsova *Purple Rain* grunula je iz zvučnika.

Razgovarale su celim putem do Takome, o svemu i ničemu. Kad nisu razgovarale, pevale su pesme svoje mladosti – Prins, Madona, Majkl Džekson. Prošle su pored Logora Mari, sedišta Garde, i odvezle se do Fort Luisa, gde su bile smeštene letelice Garde.

U svlačionici je Džolin uzela tešku letačku torbu punu opreme za preživljavanje. Prebacivši je preko ramena, pošla je za Tami do stola, potvrdivši dodatno vreme letačkog treninga ili AFTP, potpisala se na platnu listu, potom izašla na pistu, usput stavivši kacigu.

Posada je već bila tu, pripremali su *crnog jastreba* za let. Helikopter je izgledao kao ogromna ptica grabljivica naspram vedrog neba. Klimnula je glavom vođi posade, obavila brzu proveru letelice, obavila brifing s posadom, pa se s leve strane popela u kokpit i zauzela svoje mesto. Tami je sela na desno sedište i stavila kacigu.

„Gornji prekidači i automatski osigurači provereni”, rekla je Džolin, paleći helikopter. Motori su oživali režeći, ogromne lopatice rotora pokrenule su se isprva sporo, a onda brže, uz prodoran zvuk.

„Operateru garde, Raptor osam-devet, odjavi nas”, rekla je Džolin u svoj mikrofon. Onda je promenila frekvenciju. „Toranj. Raptor osam-devet spreman za poletanje.”

Započela je važan manevar uspostavljanja ravnoteže, neophodan za poletanje helikoptera. Letelica se polako dizala uvis. Vešto je upravljala – ruke i stopalo su joj se neprekidno kretali. Podigli su se u plavo nebo bez oblaka, gde je svuda unaokolo bio raj. U daljini ispod njih, drveće u cvatu širilo je spektakularnu paletu boja. Nalet čistog adrenalina protutnjao je kroz nju. Bože, kako je volela visine.

„Čujem da vam je rođendan, vodnice”, rekao je vođa posade kroz interni komunikacioni sistem.

„Nego šta”, odvrtila je Tami, široko se osmehujući. „Šta misliš, zašto ona upravlja?”

Džolin se osmehnula najboljoj prijateljici, uživajući u tom osećaju koji joj je bio potreban kao što joj je bio potreban vazduh. Nije joj bilo važno što stari, dobija bore ili usporava. „Četrdeset prvi. Ne mogu da zamislim bolji način da ga provedem.”

Gradić Polsbo u Vašingtonu stajao je kao ljupka mala devojčica duž obale Liberti zaliva. Prvobitni žitelji izabrali su tu oblast zato što ih je podsećala na nordijsku otadžbinu, s hladnom plavom vodom, visokim planinama i bujnim zelenim obroncima. Godinama kasnije, isti ti očevi osnivači počeli su da grade svoje prodavnice duž Prednje ulice, ulepšavajući ih skandinavskim detaljima. Svuda je bilo izrezbarenih ukrasa duž krovnihi ivica i lukova.

Prema legendi porodice Zarkades, ti ukrasi su se odmah svi-deli Majklovoj majci, koja se zaklela da je, prošavši Prednjom ulicom, znala gde želi da živi. Desetine privlačnih prodavnica – uključujući i onu koju je držala njegova majka – prodavale su turistima divne rukom rađene drangulije.

Bio je manje od petnaest kilometara od centra Sijetla vazdušnom linijom iako je tih petnaestak kilometara bilo prava gnjavaža za one koji su putovali na posao. Tokom proteklih nekoliko godina Majkl je prestao da gleda norvešku ljupkost grada i počeo da primećuje koliko je dugačak i vijugav put od njegove kuće do pristaništa trajekta na Bejnbridž Ajlendu i koliko je usporen kreni-stani saobraćaj tokom radne nedelje.

Nevolja s trajektom je bila u čekanju. Da bi ukrcao auto, morao si rano da staneš u red. Leti je često išao biciklom na posao, kišnim danima kao što je bio taj – a bilo ih je mnogo na severozapadu – išao je autom. A protekla zima bila je posebno duga, a proleće je bilo vlažno. Jednog za drugim sivog dana sedao je u svoj *leksus* na parking u gledajući dnevnu svetlost kako klizi duž ustalasane površine zaliva. Onda bi se ukrcao, ostavio auto u utrobi trajekta i popeo se na palubu.

Tog dana Majkl je sedeo na strani broda bližoj luci, za malim stolom od ultrapasa, s predmetom ispred sebe. Vernerovo svedočenje sa samolepljivim ceduljicama nalik dirkama klavira duž ivica papira da bi istakao izjave upitne istine koje je dao njegov klijent.

Laži. Majkl je uzdahnuo pri pomisli na popravljanje štete. Njegov idealizam, nekad tako blistav i vedar, potamneo je tokom godina branjenja krivaca.

Svojevremeno je razgovarao sa ocem o tome, a otac bi sve to drugačije posmatrao, podsećajući Majkla da je njihov posao ono što menja stvari.

Mi smo poslednji bastion, Majkle, znaš to – zaštitnici slobode. Ne dozvoli lošim momcima da te slome. Štitimo nevine štiteći krivce. Tako to ide.

Prijalo bi mi malo više nevinih, tata.

Kome ne bi? Svi čekamo na to... onaj jedan slučaj koji će biti važan. Znamo, bolje od većine, kako je to spasti nekom život. Popraviti nešto. To je ono što mi radimo, Majkle. Ne gubi veru.

Pogledao je u prazno sedište prekoputa.

Prošlo je jedanaest meseci otkako se sâm vozi na posao. Jednog dana njegov otac je bio pored njega, zdrav i veseo, govorio je o pravu koje je voleo, a onda se razboleo. Umirao je.

On i njegov otac bili su partneri skoro dvadeset godina, radili su rame uz rame i gubitak oca duboko je pogodio Majkla. Žalio je za vremenom koje su propustili, više od svega osećao se usamljenim na neki nov način. Taj gubitak ga je naterao i da se zagleda u sopstveni život i nije mu se svidelo ono što je video.

Do očeve smrti Majkl je uvek osećao da ima sreće i bio je zadovoljan, sada više ne.

Želeo je da razgovara s nekim o tome, da podeli svoj gubitak. Ali s kim? Nije mogao da razgovara sa ženom o tome. Ne sa Džolin, koja je verovala da je sreća stvar izbora, a osmeh je mrštenje okrenuto naopako. Njeno burno, ružno detinjstvo učinilo ju je nestrpljivom prema ljudima koji ne biraju sreću. U poslednje vreme to mu je išlo na živce, sve te njene živahne banalnosti i držanje iz kojeg je izbijalo „biće bolje”. Izgubila je roditelje, pa je mislila da razume tugu, ali nije imala pojma kako je to utapati se. Kako bi i mogla? Ona je bila jaka kao teflon.

Lupkao je olovkom po stolu i pogledao kroz prozor. Zaliv je tog dana bio čeličnosiv, pust i tajanstven. Galeb je jedrio na struji nevidljivog vazduha, pokreti su mu bili kao da lebdi.

Nije trebalo da popusti Džolin kad ga je pre mnogo godina molila da kupe kuću u Liberti zalivu. Rekao joj je da ne želi da

živi tako daleko od grada – ili tako blizu svojim roditeljima, ali na kraju je popustio pred njenim molbama i jakim argumentom da im treba pomoć njegove majke u čuvanju dece. Ali da nije popustio, da nije odustao od svog argumenta u pogledu toga gde će živeti, ne bi svakog dana sedeo na trajektu dok mu nedostaje čovek s kojim se tu susretao...

Dok je trajekt usporavao, Majkl je ustao i pokupio svoje papire, vrativši svedočenje u crnu torbu od jagnjeće kože. Nije ga ni pogledao. Stopivši se s gužvom, probio se niz stepenice do nivoa sa automobilima. Nekoliko minuta kasnije, iskrcavao se s trajekta i vozio ka *Smit taueru*, nekad najvišoj zgradi zapadno od Njujorka, a sad ostarelom, manje važnom gotičkom zadnjom u gradu koji se razvijao.

U *Zarkadesu, Antamu i Zarkadesu* na devetom spratu sve je bilo staro – podovi, prozori koje je trebalo zameniti, previše slojeva farbe – ali kao i u samoj zgradi, i tu je bilo prošlosti i lepote. Stakleni zid gledao je na zaliv Eliot i velike narandžaste kranove koji su tovarili kontejnere na tankere. U jednom od najvećih i najvažnijih krivičnih suđenja u proteklih dvadeset godina branilac je bio Teo Zarkades, upravo iz te kancelarije. Na okupljanjima u udruženju, drugi advokati su i dalje pričali o sposobnosti njegovog oca da ubedi porotu, s nečim što se graničilo sa strahopoštovanjem.

„Zdravo, Majkle”, rekla je recepcionerka, osmehnuvši mu se.

Mahnuo joj je i produžio, prošavši pored revnosnih advokatskih pomoćnika, umornih sekretarica i ambicioznih mladih saradnika. Svako mu se osmehnuo, a on je uzvratilo osmehom. Pred kancelarijom na uglu – prethodno očevom, sad njegovom – zaustavio se da razgovara sa svojom sekretaricom. „Dobro jutro, En.”

„Dobro jutro, Majkle. Bel Antam te čeka.”

„Dobro. Kaži mu da sam stigao.”

„Jesi li za kafu?”

„Da, hvala.”

Ušao je u svoju kancelariju, najveću u firmi. Ogroman prozor gledao je prekoputa zaliva Eliot, taj pogled je zaista bio vrhunac te kancelarije. Ako se to izuzme, sve je bilo uobičajeno – police za knjige ispunjene pravnim priručnicima, drveni pod izbrazdan od decenija habanja, par previše napunjenih fotelja, crna sofa od prevrnute kože. Jedna jedina porodična fotografija stajala je pored kompjutera, jedini lični detalj u tom prostoru.

Spustio je torbu na radni sto, pa prišao prozoru zureći u grad koji je njegov otac voleo. U staklu je video svoj avetinjski odraz – talasasta crna kosa, jaka četvrtasta vilica, tamne oči. Slika i prilika njegovog oca kad je bio mlad. Ali da li se njegov otac ikad osećao tako umorno i istrošeno?

Iza njega se začulo kucanje, a zatim su se vrata otvorila. Ušao je Bil Antam, jedini partner u firmi, nekad najbolji prijatelj njegovog oca. U mesecima posle očeve smrti i Bil je ostario. Možda su svi ostarili.

„Zdravo, Majkle”, rekao je, sa svakim korakom podsećajući Majkla da mu je odavno prošlo vreme za odlazak u penziju. Prošle godine dobio je veštačka kolena.

„Sedi, Bile”, rekao je Majkl, pokazavši na fotelju bližu radnom stolu.

„Hvala.” Seo je. „Trebam ti usluga.”

Majkl se vratio za svoj sto. „Naravno, Bile. Šta mogu da učinim za tebe?”

„Juče sam bio u sudu i obratio mi se sudija Ranjon.”

Majkl je uzdahnuo i seo. Uobičajeno je bilo u krivičnim predmetima da braniocima odredi sud – *ako ti je potreban advokat, a ne možeš da ga priuštiš*. Sudije su često dodeljivale slučaj bilo kom advokatu koji bi se zadesio u sudu. „Kakav je slučaj?”

„Muškarac je ubio suprugu. Navodno. Zabarikadirao se u svojoj kući i ustrelio je u glavu. Taktička jedinica ga je izvukla

pre nego što je stigao da se ubije. TV ekipe su snimile veliki deo događaja.”

Kriv klijent koga je snimila televizija. Savršeno. „A ti hoćeš da se postaram za taj slučaj u tvoje ime.”

„Ne bih tražio... ali Nensi i ja za dve nedelje idemo u Meksiko.”

„Naravno”, rekao je Majkl. „Nema problema.”

Bil je pogledom klizio po sobi. „I dalje očekujem da ga za-tekнем ovde”, tiho je rekao.

„Da”, odvratio je Majkl.

Na trenutak su se pogledali, obojica se prisećajući čoveka koji je toliko uticao na njihov život. Onda je Bil ustao, još jednom zahvalio Majklu i izašao.

Posle toga Majkl je uronio u posao, dopustivši mu da ga preplavi. Sate je proveo udubljen u svedočenja, policijske izveštaje i izjave. Uvek je imao izraženu radnu etiku i još izraženiji osećaj obaveze. U plimi tugovanja posao je postao njegovo životno borilište.

U tri sata En ga je pozvala preko interkoma. „Majkle? Džolin je na liniji jedan.”

„Hvala, En.”

„Setio si se da joj je danas rođendan, zar ne?”

Sranje.

Odgurnuo se od stola, pa uzeo slušalicu. „Zdravo, Džo. Srećan rođendan.”

„Hvala.”

Nije ga prekorala što je zaboravio iako je znala da je zaboravio. Džolin je imala najjaču kontrolu nad emocijama koju je ikad video i *nikad* nije dozvoljavala sebi da pobesni. Ponekad se pitao da li bi dobra svađa pomogla njihovom braku, ali za svađu je potrebno dvoje. „Ispraviću ovo. Šta kažeš na večeru u onom mestu iznad marine? Novom mestu?”

Pre nego što je pokazala bilo kakav otpor (što je uvek radila kad nešto nije njen predlog), rekao je: „Betsi je dovoljno stara da pripazi na Lulu dva sata. Bićemo samo kilometar i po udaljeni od kuće.”

Bila je to rasprava koja se ponavljala skoro godinu dana. Majkl je mislio da dvanaestogodišnjakinja može da pripazi na sestru. Džolin se nije slagala s tim. Kao i sa svim drugim u njihovom životu, Džolinin glas je bio taj koji se računa. Navikao je na to... i smučilo mu se to.

„Znam koliko si zauzet sa slučajem Verner”, rekla je. „Šta misliš o tome da sredim devojčice ranije i pošaljem ih gore da gledaju film, a nama spremim lepu večeru? Ili mogu da uzmem nešto gotovo iz bistroa, volimo njihovu hranu.”

„Sigurna si?”

„Najvažnije je da smo zajedno”, opušteno je rekla.

„Važi”, odvratio je Majkl. „Biću kod kuće do osam.”

Pre nego što je prekinuo vezu, mislio je na nešto drugo.